

נשיא ומייסד
הרב שאול ישראלי זצ"ל

מופק בסיוע של:
ההסתדרות הציונית העולמית
המחלקה לשירותים רוחניים בתפוצות

חֶמְדָּה יָמִים

HEMDAT YAMIM

פְּרֻשֵׁת הַשְּׁבוּעַ חֻקֵּת תַּש"ף

מילה בסלע

הרב יוסף כרמל, ראש כולל 'ארץ חמדה'

אחת השאלות שהטרידו את חכמים בכל הדורות היא, מדוע לא זכה משה רבינו להכנס לארץ ישראל? אפשר לנסח את השאלה גם בדרך הבאה, מדוע יש הבדל בין ההכאה בצור, המופיעה בפרשת בשלח שבספר שמות, שגררה "תשואות רמות", ואין בעקבותיה כל ביקורת על רבן של ישראל, לבין ההכאה בסלע שבפרשתנו, המכונה "פרשיית מי מריבה", שבעקבותיה "נזף" הקב"ה במשה עבדו ואסר עליו להיכנס לארץ המובטחת למרות כל תחנוניו? אכן, ניתן לתרץ בפשטות כי העיקר הוא למלא את מצוות ד'. לכן, בפעם הראשונה קיים משה את הציווי להכות בצור ואילו בפרשתנו הוא עבר על הציווי, לא דיבר אלא היכה. עדיין צריך עיון, מה ההבדל? השימוש במטה הוא חלק מקיום הציווי בפרשת בשלח ואילו השימוש בו בפרשתנו, הוא עבירה על הציווי לדבר ולא להכות.

בפרשת שמות הכתוב מגדיר את המטה בדרך הבאה:

"וְאֵת הַמִּטָּה הַזֶּה תִּקַּח בְּיָדְךָ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה בוֹ אֵת הָאֹתָהּ" (שמות ד' יז).

נבדוק היכן התורה משתמשת במושג "אות", יתכן וזה יתן בידנו פתח לפתרון.

מספר מצומצם של מצוות כונו בתורה "אות" נמנה אותם:

א. ברית המילה: "וּנְמַלְתֶּם אֶת בְּשָׂר עֶרְלַתְכֶם וְהָיָה לְאוֹת בְּרִית בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם" (בראשית י"ז יא).

ב. הסנה שבוער באש והוא איננו אוכל: "וְהָיָה הַסֵּנֶה בַּעַר בְּאֵשׁ וְהַסֵּנֶה אֵינָנו אֹכְלִים... וַיֹּאמֶר כִּי אֶהְיֶה עִמָּךְ וְזֶה לִּךָ הָאוֹת" (שמות ג' ג, יב).

ג. תפילין: "וְהָיָה לְךָ לְאוֹת עַל יָדְךָ וּלְזִכָּרוֹן בֵּין עֵינֶיךָ לְמַעַן תִּהְיֶה תּוֹרַת יְקֻנְךָ בְּפִיךָ כִּי בְיַד חֻזְקָה הוֹצֵאתָ יְקֻנְךָ מִמִּצְרַיִם" (שמות י"ג ט).

ד. שבת (נצטוו עליה לראשונה עוד במצרים או לפחות במרה): "אֵף אֵת שַׁבָּתִי תִשְׁמְרוּ כִּי אוֹת הוּא בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם לְדֹרֹתֵיכֶם לְדַעַת כִּי אֲנִי יְקֻנְךָ מְקֹדֵשׁ" (שמות ל"א יג).

ה. סימון הבתים בדם קרבן פסח: "וְהָיָה הַדָּם לְכֶם לְאוֹת עַל הַבָּתִּים אֲשֶׁר אִתֶּם שֶׁם וְרֵאִיתִי אֵת הַדָּם וּפְסַחְתִּי עֲלֵיכֶם וְלֹא יְהִיֶה כֶּכֶם נֶגֶף לְמִשְׁחִית בְּהַפְתִּי בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם" (שמות י"ב יג).

המשותף לכל הרשימה הוא, שהם שייכים לתקופה של לפני מתן תורה.

חז"ל הגדירו את התקופה הזו "לפני הדיבור" (עיינו חגיגה ו ע"א וברש"י שם). כלומר, לפני שמיעת הדיבור האלוקי במעמד הר סיני.

אם כך, מצאנו נקודת אחיזה. השימוש במטה בתקופה שלפני הדיבור בפרשת בשלח, הוא במקום ובזמן הנכון. אבל אחרי הדיבור, אחרי מתן תורה אין כבר מקום לשימוש במטה, יש צורך בדיבור ורק השימוש בו מותר. בהזדמנות קרובה נרחיב בע"ה את הדיבור בסוגית ה"דיבור".

הבה נתפלל כי נזכה להקשיב לדיבור האלוקי ונזכה תמיד לכוון לקיום הנכון של דבר ד'.

לע"נ הרב אשר וסרטיל ז"ל נלבי"ע ט"ו בכסלו תשס"ט	לע"נ הרב ישראל רוזן זצ"ל נלבי"ע י"ג בחשוון תשע"ח	לע"נ מרת גיטה ור' אברהם קליין ז"ל, (אברהם - נלבי"ע בל"ג בעומר תשע"ט)	לע"נ ר' מאיר וגב' שרה ברכפלד ז"ל (שרה - נלבי"ע ט"ז בטבת תש"ף)	לע"נ הרב שלמה מרזל זצ"ל חבר הנהלת 'ארץ חמדה' נלבי"ע י" באייר תשע"א	לע"נ הרב ראובן אברמן זצ"ל חבר הנהלת 'ארץ חמדה' נלבי"ע ט' בתשרי תשע"ו	לע"נ מרת שרה ונגרובסקי ע"ה בת ר' משה זאב נלבי"ע י' בתמוז תשע"ד	לע"נ מרים שטרן ע"ה נלבי"ע ח' באב תשע"ט	לע"נ מר שמואל ואסתר שמש ז"ל חבר הנהלת 'ארץ חמדה' נלבי"ע י"ז בסיוון תשע"ד
לע"נ דוד צבי טרשנסקי ז"ל בנם של יצחק ונעמי הי"ו נלבי"ע כ"ח באייר לע"נ הנופלים במערכה על הגנת המולדת הי"ד								

Eretz Hemdah
2 Bruriya St. POB 8178 Jerusalem 91080
Tel: 972-2-5371485 Fax: 972-2-5379626

ארץ חמדה, ע"ר
רח' ברוריה 2 ת.ד. 8178 ירושלים 91080
טל' 02-5379626 פקס: 02-5371485

www.erezhemdah.org info@erezhemdah.org

ניתן לקרוא את הדברים גם באתר האינטרנט

הלכה פסוקה

תקצירים מתוך פסקי דין - רשת בתי הדין 'ארץ חמדה גזית'

עורך: הרב הדיין עקיבא כהנא, חוקר במכון משפט והלכה בישראל

עובד שהתפטר על מנת לעבוד בעבודה שבוטלה

'ארץ חמדה גזית' ירושלים / כסלו תשע"ז / תיק 76077

דיינים: הרב דניאל מן, הרב עדו רכניץ, הרב עמנואל נהון

המקרה בקצרה: התובע הוא עובד והנתבע הוא מנהל ברשת למכירת רהיטים (להלן, הרשת). הנתבע הסכים לקחת על עצמו את כל חיובי החברה ולכן הוא הנתבע בדין תורה זה.

התובע עבד בחנות רהיטים בשכר של כ-10,500 ₪ נטו לחודש ועוד רכב צמוד. הנתבע פנה אליו וביקש ממנו לעבור לעבוד ברשת. הוסכם ביניהם שבתחילת השנה האזרחית הבאה התובע יתחיל בתפקידו באותם תנאי שכר, התובע ביקש מהנתבע לדחות את תחילת העבודה בחודש והנתבע הסכים. לקראת סוף ינואר הודיע התובע לנתבע שהוא התפטר מעבודתו ורוצה להתחיל לעבוד ברשת. הנתבע הזמין את התובע לפגישה עם צוות העובדים והעביר את כתב ידו לגרפולוג. לאחר תקופה של יותר מחודשיים שבהם הנתבע התחמק מלענות לתובע האם הוא יתחיל בעבודתו, הודיע הנתבע שהוא לא מעוניין להעסיק את התובע. כעת התובע עובד בחברת תקשורת בתנאים פחות טובים. לאור כל האמור התובע דרש פיצוי של 30,000 ₪ עבור החודשים שבהם לא עבד, ועוד 5,000 ₪ עבור שכ"ט עו"ד

לטענת הנתבע התובע הפתיע אותו בהודעה קצרה על כניסה לעבודה, ובנוסף העובדים והגרפולוג שלו התנגדו לכניסת התובע לעבודה.

פסק הדין: על הנתבע לשלם לתובע 23,682 ₪.

נימוקים בקצרה:

א. מהי מחויבות הנתבע שהבטיח לתובע עבודה?

הסכם עבודה נכרת במעשה קניין, כגון, תחילת עבודה. במקרה זה נראה שלא נכרת חוזה עבודה, אולם, היתה הבטחה לתובע לעבוד ברשת, אשר בעקבותיה הוא התפטר מעבודתו הקודמת כאשר מעסיק חוזר בו מסיכום בעל פה עם עובד על עבודה השו"ע (חו"מ שלג, א-ב) פסק שכאשר העובד ויתר על עבודה אחרת בגלל הסיכום – המעסיק חייב בשכרו, כחלק מדיני הנזיקין. בכל מקרה מנכים משכרו של העובד כ"פועל בטל", כלומר, עבור העובדה שבסופו של דבר העובד היה יכול לנוח ולא לעבוד. במקרה זה היתה הבטחה גמורה בעל פה שהתובע יתחיל לעבוד אצל הנתבע. לפיכך, התנהגות הנתבע ראויה לגינוי משום שאת כל הבדיקות שהוא רצה לבצע בנוגע לתובע היה עליו לבצע לפני שהוא הבטיח לו את העבודה וגרם לו להתפטר. אשר על כן, למרות שלא נכרת חוזה עבודה בין הצדדים, הנתבע חייב לשלם על הנזק שהוא גרם לתובע. **לפיכך, על הנתבע לשלם לתובע פיצוי עבור העבודה שהפסיד בגלל הבטחת הנתבע.**

ב. הפחתה כפועל בטל

כאמור, באופן עקרוני יש להפחית משכרו של התובע שכר כפועל בטל, הרב דניאל כ"ץ ("תרופות בשל הפרת חוזה", משפטי ארץ ד: חוזים ודיניהם, עמ' 157) סיכם את שיטות הפוסקים בעניין הפחתה: נחלקו הדעות לגבי הגדרת "פועל בטל" האם מדובר בשיעור קבוע של חצי המלאכה או שהכל לפי העניין ואומדן דעת הדיין וכלשון הרשב"א: "פוחתין לו קצת". בנוסף, ישנם פועלים שזכאים לשכר מלא כפי שכתב הרב כ"ץ (שם, עמ' 158) שפועלים שהבטלה פוגעת להם בכושר העבודה זכאים לשכר מלא. במקרה הנידון התובע לא ידע כמה זמן יישאר מובטל ולכן לא יכול היה ליהנות מהחופשה שנכפתה עליו, בנוסף הוא צריך לחתום בלשכת התעסוקה ולמלא טפסים בביטוח לאומי. יתר על כן, הוא איבד את הניסיון שלו בתחום מכירת הרהיטים כאשר נאלץ לעבור לתחום התקשורת. לאור כל האמור החליט בית הדין כי שיעור הפחתה עבור "פועל בטל יהיה מינימלי, ופסק הפחתה של 500 ₪ בלבד מהשכר שאותו דרש התובע. במקביל קבע בית הדין כי יש לנכות סך 10,924 ₪ אותו קיבל התובע מביטוח הלאומי כדמי אבטלה.

למעבר לפסק הדין

<p>לע"נ שלמה דוד בן זלמן ושרה אבנית ז"ל נלב"ע סיון תשע"ט</p>	<p>לע"נ רבי יעקב ז"ל בן אברהם ועיישה וחנה בת יעיש ושמחה סבג</p>	<p>לע"נ חיים משה בן קוקה יהודית כהן ז"ל נלב"ע ז' בתשרי תשע"ה</p>	<p>לע"נ סוזי בת עליזה כהן ז"ל נלב"ע כ"ד בחשוון תשע"ח</p>
<p>לע"נ גב' לוריין הופמן ז"ל לע"נ הנופלים במערכה על הגנת המולדת הי"ד</p>			

ארץ אגדה

הרב מרדכי הוכמן

רבי אבהו בבית המרחץ

במסכת ברכות (דף ס, א) מובאות תפילות שיש לאומרו בכניסה וביציאה מבית המרחץ, ואגב כך מובא מעשה, וז"ל הסוגיה בתוספת תרגום וביאור קל:

"תנו רבנן, הנכנס לבית המרחץ אומר: 'יהי רצון מלפניך ד' אלהי שתצילני מזה וכיוצא בו, ואל יארע בי דבר קלקלה ועוון, ואם יארע בי דבר קלקלה ועוון – תהא מיתתי כפרה לכל עונותי'. אמר אביי: לא יאמר אדם כך (את סוף התפילה 'ואם יארע בי דבר קלקלה ועוון תהא מיתתי כפרה לכל עונותי') שלא יפתח פיו לשטן... כאשר יוצא מבית המרחץ מהו אומר? אמר רב אחא: 'מודה אני לפניך ד' שהצלתני מן האור'. רבי אבהו נכנס לבית המרחץ, נפחתה (נשברה) רצפת בית המרחץ תחתיו, התרחש לו נס, וקם על עמוד שהיה שם והציל מאה ואחד אנשים באבר אחד שלו. אמר: לכך התכוון רב אחא בתפילתו ('מודה אני לפניך ד' שהצלתני מן האור')."

בבתי המרחץ של אותה התקופה היתה בריכת מים גדולה שרצפתה ניצבה על גבי עמודים, ובקומה שמתחת לבריכת המים היו מדליקים אש גדולה שחיממה מתחת את הרצפה של הבריכה. ופעמים שרצפת בית המרחץ היתה קורסת ואנשים היו נופלים לתוך האש שתחת הבריכה. ולכן חוברת תפילה לפני הכניסה למרחץ וכן תפילת הודאה לאחר היציאה ממנו. ובכל אופן, המעשה ברבי אבהו שניצל והציל אחרים עימו טעון בירור. רש"י ביאר שההצלה נעשתה באמצעות זרועו של רבי אבהו: "בזרועו החזיק אחד או שנים, וזה בזה החזיקו עד מאה ואחד". אמנם אם אותו איבר הוא זרועו מדוע לא נכתב במפורש שהוא הציל אותם בזרועו?

מעשה הצלה נוסף של רבי אבהו בבית המרחץ

כמו כן צריך להבין מה היחס בין מעשה זה לבין מעשה דומה אחר המסופר בבבלי במסכת כתובות (דף סב, א), הסוגיה מביאה שם מעשים המתארים את כוחם הגדול של בני ארץ ישראל, וז"ל המעשה כשהוא מתורגם ומבואר:
"רבי אבהו היה עומד בבית המרחץ, והיו סומכים אותו שני עבדים, נפחתה (נשברה) רצפת בית המרחץ תחתיו. הזדמן לו עמוד וטיפס עליו, והעלה עימו את העבדים"

ויש לברר מדוע הסוגיה במסכת כתובות הסתפקה בסיפור על הצלת שני העבדים ולא סיפרה שרבי אבהו הציל בבית המרחץ מאה ואחד אנשים? והרי מספר עצום זה מראה שכוחו של רבי אבהו גדול בהרבה? ויש לברר האם מדובר במסורות שחולקות בענין מספר האנשים שרבי אבהו הציל בבית המרחץ?

שיטת רב עמרם גאון

רב עמרם גאון (סדר רב עמרם גאון, הרפנס, ברכות ובקשות) איחד בין שני המעשים, ומדבריו עולה שמדובר במעשה אחד ארוך, ורבי אבהו עלה ועמד על שני עמודי שיש, והציל את שני העבדים, ואחר כך הוא הציל מאה ואחד אנשים באיבר אחד שלו ומאה ואחד אנשים באיבר השני. נראה שגם רב עמרם גאון פירש כרש"י שהאבר שבאמצעותו הציל רבי אבהו את האנשים שבמרחץ הוא זרועו, ולשיטתו הסוגיה ציינה שמדובר באיבר אחד כדי ללמדנו שבאיבר השני הוא הציל מאה ואחד אנשים נוספים.

אלא שלכאורה גם לפי הסברו עדין קשה מדוע הסוגיה במסכת כתובות לא סיפרה על הצלת האנשים הנוספים, והרי מטרתה היתה להראות את כוחו הגדול של רבי אבהו? וכמו כן עדין קשה מדוע הסוגיה במסכת ברכות לא אמרה במפורש שההצלה נעשתה בזרועו האחת של רבי אבהו?

היכן הגיהנום?

גרסתנו בתפילה שלפני הכניסה למרחץ היא: "שתצילני מזה וכיוצא בו", אך גירסת רבים מהראשונים היא: "ותצילני מזה ומכיוצא בו לעתיד לבא", וכנוסח שבירושלמי (ברכות פ"ט ה"ד). והכוונה היא שכאשר אדם מתפלל שיינצל ממפולת בבית המרחץ ומן האש המצויה בתחתיתו יתפלל באותה העת שיינצל מאש הגיהנום. ניתן להבין שהכוונה היא להינצל ממאורע שיתרחש בעתיד לאחר פטירת האדם, וכך משמע בתורת חיים (על עירובין יט, א) שביאר שתפילה זו שייכת בעיקר בערב שבת:

"... שהנשמות יורדות לגיהנם לרחוץ שם בנהר דינור מכתמי העונות כי אין צדיק אשר לא יחטא... ולכך כשם שבעולם הבא צריך אדם לרחוץ עצמו תחילה בנהר דינור בגיהנם להעביר ממנו כתמי העונות וזוהמתן ואח"כ הוא נכנס לגן עדן, כך בשבת בראשית שהוא דמיון ליום שכולו שבת אמרו חז"ל שמצוה על כל אדם לרחוץ עצמו קודם שבת כמ"ש באו"ח סי' ר"ס כדי להעביר ממנו זוהמא ממש ודוקא בחמין כמו שכתב האר"י ז"ל בקבלת שבת כיון שהרחיצה היא לעומת רחיצת נהר דינור שהוא חם... וכיון דרחיצת העולם הזה זכר היא לרחיצה דגיהנם לכך תיקנו חז"ל שהנכנס למרחץ בעולם הזה דהיינו בערב שבת שחייב אדם לרחוץ עצמו יבקש רחמים שלא יבא לידי סכנה ויאמר יהי רצון שתצילני מן האור הזה ויבקש אז נמי על הרחיצה של עולם הבא בגיהנם ויאמר 'ומכיוצא בו לעתיד לבא' מאחר דהנך רחיצות שייכין להדדי והא בהא תליא והיינו דנקט ומכיוצא בו לעתיד לבא."

לדעת 'תורת חיים' הרחיצה בערב שבת מזכירה את הרחיצה בגיהנום שלאחר פטירת האדם, ולכן הוסיפו ענין זה בתפילה שלפני המרחץ, ואגב שתוקנה תפילה בנוסח זה בערב שבת, התפללו אותה גם בשאר הימים קודם הכניסה למרחץ. אמנם יש להעיר שמדברי רבי נחמן מברסלב משמע שבמובן מסויים הגיהנום נמצא כבר כאן בעולם הזה (ליקוטי מוהר"ן תניינא, קיט):

"דיבר עמנו כמה פעמים. מענין יסורי עוה"ז שכל בני העולם כולם מלאים יסורים אין גם אחד שיהיה לו עוה"ז. ואפי' העשירים הגדולים ואפי' השרים אין להם שום עוה"ז כלל... וכל אחד יש לו יסורים מיוחדים... וכתוב אדם לעמל יולד קצר ימים ושבע רוגז (איוב י"ד)... ואין שום עצה ותחבולה להנצל מעמל ויגון הזה. כי אם לברוח להשם יתברך ולעסוק בתורה. וכ"ש במדרש (ב"ר פ' ג) אדם לעמל יולד אשרי מי שעמלו בתורה. היינו. מאחר שכל אדם נולד לעמל ואפי' להמלט מזה בשום אופן אפי' אם יהיה לו כל חללי דעלמא. בוודאי יהיה לו עמל ויסורין ודאגות הרבה. ע"כ החכם עניו בראשו. שיהפוך העמל לעמל של תורה אשר בשביל זה נולד שיעמול בתורה. ואז אשרי לו, כי ניצול מעמל העוה"ז וזוכה לחיי עוה"ב: ענה ואמר רבינו ז"ל. הנה הכל אומרים שיש עוה"ז ועוה"ב. והנה עוה"ב אנו מאמינים שיש עוה"ב. אפשר יש גם עוה"ז גם כן באיזה עולם. כי בכאן נראה שהוא הגיהנם כי כולם מלאים יסורים גדולים תמיד. ואמר. שאין נמצא שום עוה"ז כלל:"

לאור דברים אלו של רבי נחמן מברסלב ניתן לומר שהעמל בענייני העולם הזה הוא סוג של 'גיהנום' ושל 'בית מרחץ' שבו מתנקים מן העוונות. ואפשר שכך מרומז גם בתורה כאשר לאחר שחטא האדם ואכל מעץ הדעת נגזר עליו: "בַּזְעַת אֶפְיָד וְתֹאכַל לֶחֶם עַד שׁוֹבֵד אֶל הָאֲדָמָה כִּי מִמֶּנָּה לָקַחְתָּ כִּי עֵפֶר אֲתָה וְאֶל עֵפֶר תָּשׁוּב" (בראשית ג, יט).

לברוח להשם יתברך ולעסוק בתורה

רבי נחמן אומר שמתוך הגיהנום של ענייני העולם הזה צריך לברוח להשם יתברך ולעסוק בתורה. אפשר שדבר זה מרומז באמור בהמשך לאחר חטא האדם: "וַיִּגְרַשׂ אֶת הָאָדָם וַיִּשְׁפֹּךְ מִקֶּדֶם לָגֹן עֵדֶן אֶת הַפְּרִי בִים וְאֶת לֶהֱט הַחֶרֶב הַמֵּתֵהֶפֶכֶת לְשֹׁמֵר אֶת דְּרָךְ עַץ הַחַיִּים". וביאר שם ב'הכתב והקבלה', שה'כרובים' מסמלים את 'הנפש המשכלת' שבאדם שרצונה ברוחניות ובקרבת ה', ואילו 'להט החרב המתהפכת' מסמלת את הנפש המתאוה שרצונה בגאווה ובחמדנות ענייני העולם הזה והכבוד המדומה. וכוחות אלו שמצויים באדם נאבקים זה בזה, והמלחמה מונעת ממנו גישה קלה לאכול מעץ החיים' שהיא התורה והעיסוק בענייני האמונה. אמנם אם ה'כרובים' יגברו במלחמה הם יפתחו לאדם את הדרך ליעץ החיים'. הבנה דומה משתמעת גם מדברי רבי צדוק הכהן מלובלין בביאור הכתוב שם: "וַיִּלְאֲמֶר ד' אֱלֹהִים הֵן הָאָדָם הֵיךָ פֶּאֶחַד מִמֶּנּוּ לְדַעַת טוֹב וְרַע וְעֵתָהּ פֶּן יִשְׁלַח יָדוֹ וְלָקַח גַּם מִעֵץ הַחַיִּים וְאָכַל וְחַי לְעֹלָם". וביאר (פרי צדיק בראשית פרשת מקץ): "פֶּן יִשְׁלַח יָדוֹ. היינו בכח שלא ברעותא דליבא רק על ידי הסתת הנחש והיצר הרע, וזהו שנאמר וְלָקַח גַּם מִעֵץ הַחַיִּים, 'גם' דייקא, שלא ישליך מעשיו הרעים. ויהיה עץ החיים טפל ואז יזיק מה שיאכל מעץ החיים ועל דרך מה שנאמר (תהלים נ', ט"ז) ולרשע אמר אלהים מה לך לספר חוקי וגו' "

והיינו שהרצון האמיתי של הקב"ה הוא שהאדם אכן ישלח ידו ויקח מעץ החיים' שהיא 'התורה', אך הקב"ה רוצה שיעשה זאת לאחר שיתקן את מעשיו, ולכן גורש האדם מגן עדן כדי שירחץ וינקה את עצמו מחטאיו באמצעות העיסוק בענייני העולם הזה. ולאחר שיעשה תשובה על הרדיפה אחר הכבוד המדומה ירצה לברוח ליעץ החיים' ולעסוק בתורה ובאמונה.

הברוך הפנימי של רבי אבהו

לאור זאת ניתן, שהמעשה ברבי אבהו שהציל מאה ואחד אנשים בבית המרחץ הוא 'מעשה סמלי'. והוא מרמז שבאחת הפעמים שרבי אבהו עסק בענייני העולם הזה, הוא הגיע לגילוי שאותו גילה רבי נחמן מברסלב, שענייני העולם הזה נדמים למרחץ שבו מתנקים מחטאו של אדם הראשון, ויש למעט בהם ולברוח מהם אל התורה. הוא חש שהוא כבר התנקה מספיק, ועיסוק נוסף הוא מיותר ונמשל לגיהנום. ודבר זה מסמל התיאור שנפחתה רצפת בית המרחץ תחתיו, והוא ראה את האש שתחתיה. מדובר בהבנה פנימית שנמשלת לחזיון רוחני. רבי אבהו החליט אז למעט בעיסוק בענייני העולם ולהשקיע את הזמן שהתפנה בעמל התורה, ודבר זה מסמל ה'עמוד' שעליו עלה רבי אבהו.

מִן הַחַיִּים בְּיַד לְשׁוֹן

רבי נחמן לא שמר בליבו את ההבנה שהתגלתה לו אלא סיפר על כך גם לתלמידיו. וגם רבי אבהו לא שמר את החזיון שהתגלה לו לעצמו, אלא סיפר גם לאחרים את החזיון הפנימי שהתגלה לו. הוא הודיע לכולם שאנו כולנו מצויים על רצפת 'בית מרחץ' שמתמוטטת ומתחתינו מצויה 'אש' ואנו נופלים לתוכה, ו'אש' זו בוערת בנו וגורמת לנו לרדוף מרדף מיותר אחר עניינים מיותרים בעולם הזה. ואכן קבוצה גדולה של אנשים הבינה והפנימה את הדברים וגם הם החלו למעט ברדיפה אחר עניינים מיותרים וכבוד מדומה. בספר משלי (יח, כא) נאמר: "מִן הַחַיִּים בְּיַד לְשׁוֹן", ואף כאן האיבר באמצעותו רבי אבהו הציל את אותם אנשים היה ה'לשון' שלו. ולכך כוונת התלמוד באומרו שרבי אבהו הציל אותם ב'אבר אחד' שלו. ואכן, לפי פשוטם של דברים קשה להבין כיצד יתכן שרבי אבהו הציל מאה ואחד אנשים באמצעות זרועו. אולם כאשר מבינים שמדובר במשל, ואותו אבר הוא הלשון שלו הדברים מובנים היטב.

לא כתוב במעשה זה שהוא העלה את מאה ואחד האנשים אל ה'עמוד' שעליו הוא עצמו עמד. ואכן לא כולם מתאימים לעסוק כל זמנם הפנוי בעמל התורה ולעמוד על 'עמוד התורה'. אלא שכידוע (אבות פ"א מ"ב): "על שלשה דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים". וחלק מאותם אנשים שמעו את אמרי 'לשונו' של רבי אבהו, החלו למעט במרדף אחר ענייני העולם הזה והרבו במעשי גמילות חסדים, והם ניצלו בכך שעלו על העמוד של 'גמילות חסדים'.

מאה ואחד

המספר 'מאה ואחד' מסמל את הזכרון. וכן מצאנו (חגיגה דף ט, ב): "ואינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה ואחד". ובתורת חיים (סנהדרין דף צט, ב) כתב: "וישם שר הממונה על הזכרון הוא מיכאל עולה מאה ואחד". ובכלי יקר (דברים ד, ט) כתב: "כשתסתכל במלת 'זכר' (227) ובמלת 'שכח' (328) תמצא מספר 'מאה ואחד' ביניהם, והרוצה לבטל השכחה יחזור על לימודו מאה ואחד פעמים ובהם יפחות מן מספר שכח מספר מאה ואחד וישאר מן שכח מלת זכר". ואף כאן המספר של 'מאה ואחד' אנשים מרמז לסוג האנשים שניצלו על ידי רבי אבהו. מסתבר שרבי אבהו סיפר על החזיון שהתגלה לו לאנשים רבים, אך לא כולם התעוררו מדבריו. אנשים שלא 'זכרו' מאין באו ולאן הם הולכים, לא התעוררו מדבריו והמשיכו ליפול את האש הבווערת של ענייני העולם הזה. רק אנשים של 'מאה ואחד' ניצלו, אותם אנשים ש'זכרו' מאין באו ולאן הם הולכים.

ובכל אופן לפי מה שהתבאר, הסוגיה במסכת כתובות שסיפרה שרבי אבהו הציל בבית המרחץ את שני העבדים ששירתו אותו, סיפרה על מעשה הצלה גשמי שמגלה על כוחות הגופני הגדול של רבי אבהו. והיא לא סיפרה כלל על מעשה ההצלה שבו הציל ב'בית המרחץ' 'מאה ואחד' אנשים ב'אבר אחד' משום שמדובר במעשה סמלי שאינו קשור לכוחו הגופני של רבי אבהו, אלא לכוחו הרוחני.

לע"נ אמו"ר רחל בת ר' בנימין בונים ע"ה

שו"ת במראה הבזק

(מתוך ח"ג)

Quito, Ecuador

קייטו, אקוודור

מר חשון תשנ"ח

ביקור בכנסיה למי שמוזמן לאירוע ממלכתי

שאלה

האם מותר לבקר בכנסיה, כשזה לא לטיול בעלמא, אלא למשל כשמוזמנים אותו לאירוע ממשלתי וכד', ואז אולי יש קצת חשש לאיבה?

תשובה

אין להיכנס לכנסייה הנוצרים¹, ואיסור זה קיים גם במקום שיש חשש איבה².

¹ "אגרות משה" (יו"ד ח"ג סי' קכט סעיף ו).

² "יחווה דעת" (ח"ד סי' מה), "שבילי דויד" (סי' קנד), "פרי השדה" (ח"ב סי' ד).

בשם צוות המשיבים ובברכת התורה,

הרב משה ארנרייך הרב יוסף כרמל
ראשי הכולל

גם אני מאשר:
הרב שאול ישראלי

ניתן ליצור קשר עם הכותבים דרך: info@eretzhemdah.org

מתפללים לרפואתם השלימה של:

נתנאל בן שרה זהבה
בנימין בן שולמית
יפה בת רחל יענטע
אסתר מיכל בת גיטל

ניר רפאל בן רחל ברכה
אלישע יוסף בן אורית
אסתר בת רחל
מאירה בת אסתר
יהודית שרה בת רחל

בתוך שאר חולי עם ישראל

הספר משטר ומדינה בישראל על פי התורה (4 כרכים) מאת הרב נפתלי בר אילן, יצא לאור בעריכה חדשה בהוצאת מכון "ארץ חמדה" הספר מתמודד עם אתגרי השעה הניצבים בפני המדינה היהודית העצמאית ע"י ניתוח וביור מקיפים במקורות. בין הנושאים הנוגעים - משטר דמוקרטי ומלוכני, שלטון החוק, הפרדת רשויות, ביקורת שיפוטית, טוהר השלטון, מדיניות פסקלית ומוניטרית, שירותי רווחה, סל תרופות, איכות הסביבה, משפט בינלאומי, אמנת ג'נבה, כבוד האדם וחירותו, פיתוח האישיות, זכויות אזרח ועוד ועוד. זכה בפרס הרב קוק ובפרס הרב ישראלי של מכון ארץ חמדה.

לרכישה